

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח' הי"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 050-4122172

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 364 אייר ה'תש"ף

העלון מוקדש לע"נ מרת סעדה בת זוהרה יאיר ע"ה ע"י בנה ר' יואב וב"ב

פרשת אמור

הקטנים הגדולים

"אמור אל הכהנים בני אהרן" (כא, א)

הנה מצינו בכמה מקומות שהכתוב כינה את הכהנים בשם בני אהרן, ומאיך במקומות רבים מכנה אותם כהנים על שם כהונתם.

ובטעם הדבר יסד הרמב"ן בפרשתנו, "כי במצוות אשר הם בעיני הקרבנות יאמר "אל אהרן ואל בניו" ולא יזכרם בשם "הכהנים", כי הענינים ההם בקרבנות או במעלות הקודש. אבל כאן יזוהר שלא יטמאו במת לעולם אפילו בעת שלא יבואו במקדש, והיא מעלה להם בעצמם, ולכך הזכיר הכתוב "הכהנים" לאמר כי בעבור שהם כהני ה' ומשרתי אלוקיני יאמר להם שיתנהגו כבוד וגדולה בעצמם ולא יטמאו לעולם."

כלומר שכשהפרשה עוסקת בענין שנובע ממעלת הכהנים וקדושתם נקראים הם "כהנים", לאמור להם שבהיותם כהני ה' ומשרתי מן הראוי שזוהרו בכבוד עצמם. אך כאשר הנושא הוא קרבנות וקדשי שמים ולא מעלתם העצמית של הכהנים מכנה אותם הכתוב בשם "בני אהרן".

והקשה החתם סופר שהרי בפסוק זה שבו כתב הרמב"ן את דבריו נקראו בשני התארים, "הכהנים" ו"בני אהרן", ולכאורה הרי הפרשה עוסקת באיסור טומאת כהנים שהוא מחמת מעלת הכהנים, ומדוע אם כן נאמר התואר "בני אהרן" ששייך רק בעיני קדשי שמים.

ותירץ על פי מדרש חז"ל- "אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים", ולכן כנגד אזהרת הכהנים על עצמם נאמר "הכהנים", אך כנגד האזהרה על הקטנים נאמר "בני אהרן" כמו בקרבנות וקדשי שמים, כי הקטנים קדשי שמים הם, וצריך האב לשמור קדושת בניו שלא יטמאו ולא יתקלקלו כפי שמצווה בשמירת הקדשים לבל יטמאו.

אין ספק שדבר זה דורש מסירות נפש רבה, בפרט בדורנו שבו הסיטרא אחרא המרגשת בקיצה הקרב עושה הכל כדי להחטיא ולהפיל עוד ועוד מטובי הבנים והבנות, אך "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו", וגדולה היא זכות מסירות הנפש כדי שתעמוד לאוהזים בה לרוות נחת מיוצאי הצליהם. [וראה עוד להלן]

"את הישיבה הקמתי על הגב של אמא..."

להלן דוגמא מהדהדת ומרטיטה למסירות נפש של אם בישראל. כפי שתואר וסיפר בכשרון רב הרב ישראל מאיר שושן שליט"א.

"אחרי השואה האיומה, נשאר הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז', בודד וגלמוד, אלמן ואב שכול. לפני השואה, בעיר פוניבז', היתה לרב ישיבה ובה 300 תלמידים, ובית יעקב המכיל מאות בנות, ועוד מוסדות נוספים. הכל נשרף, הכל עלה בעשן.

ובאותם ימים קשים כשכולם מדוכאים ומדוכדכים החליט הרב שדוקא עכשיו הוא הזמן המתאים להקים ישיבה כדי שלא יפסק קול התורה. כולם הסתכלו עליו כמי שנטרפה דעתו אך הוא בשלו ראה בעיני רוחו ישיבה ובה שוקדים מאות בחורים על תלמודם.

ביום הנחת אבן הפינה לישיבה החדשה היה הרב שרוי בצום ובתענית, ובהגיע עת הטקס התייפח בבכי גדול ולא הצליח לומר אפילו פסוק אחד. הקהל הקטן ממשיך לומר תהלים והרב מפוניבז' בוכה ובוכה. מרן החזון

איש שהשתתף במעמד הנשגב ניגש ולחש לו: "תבכה, תבכה, תורה לא בונים עם כסף, רק עם דמעות. רק עם דמעות".

כיון ששמע זאת, הגביר הרב מפוניבז' את בכיו, ובכה בכיות כאלה שלא ניתן לתאר, כשסיימו להגיד את התהילים וניגשו לעשות את הנחת אבן הפינה, התכבד מרן החזון איש לשים את המלט ביסודות, אך גם הוא לא יכל להתאפק ופרץ בבכי, וכך כשדמעותיו ודמעות הרב מפוניבז' מתערבבות במלט יצקו יחד את היסודות.

לכבוד המאורע ערך הרב מפוניבז' סעודה לבחורים, ובמהלכה אמר לבחורים "בחורים יקרים, אתם חושבים שהיום היתה הנחת אבן הפינה? הנחת אבן הפינה לישיבה היתה לפני חמישים ושבע שנים. כשהייתי ילד קטן, בן שבע, על הגב של אמא שלי □ אז היתה הנחת אבן הפינה."

"הפליאה היתה רבה: 'הרב היה פה? לפני חמישים ושבע שנים? אמא של הרב לקחה אותו על הגב? בבני ברק?'"

והרב מפוניבז' משיב להם בסיפור נורא הוד: "הייתי ילד קטן בן שבע, גרנו בעיירה קול בליטא. היינו בבית ארבעה אחים. כל ערב אכלנו ארוחת ערב, וכל ילד היה מספר את חוויותיו מן החיידר. לילה אחד, היה לילה מושלג במיוחד. השלג היה בגובה של מטר וחצי, ואמא אמרה: "מחר לא הולכים לחיידר בלי מעיל ומגפיים!". אלא שבבית היה רק זוג מגפיים אחד ומעיל אחד.

"אמר שמריהו בן השתיים עשרה: 'אמא, אני מקבל את המגפיים! מחר הרבי'ה קורא את התוספות בפנים, עד היום הרבי'ה אמר את זה בעל פה, ומחר הוא קורא את זה מתוך הכתוב □ אני חייב להיות!!!'. לעומתו טען זאבי בן האחת עשרה: 'מה איתי? הרב שלי מתחיל ללמד מחר קטע גמרא חדש, אני לא מוותר'. ואנני, מספר הרב כהנמן, 'הילד בן השבע שלומד משניות צועק: 'זמה איתי? גם אני רוצה את המגפיים!'"

היוכוח היה עז ונוקב, וההורים לא יכלו להכריע בדיני נפשות □ והחליטו לערוך גורל". "ברכנו ברכת המזון בכוונה עצומה. ואמרנו קריאת שמע על המיטה, מתוך תפילה שנוכה בגורל. באותו יום הלכנו לישון מבלי לדעת מי יהיה המאושר שיקבל מחר את המגפיים ויזכה ללכת ללמוד אצל המלמד".

5:30 לפנות בוקר. אמא, שהיתה ספוגה באהבת תורה, עשתה חשבון שבחמש לפנות בוקר שמש בית המדרש כבר הדליק את התנור, ובית המדרש מחומם, וכבר אפשר להביא לשם ילדים. היא נגשה למיטה של שמריהו, בנה הגדול בן השתיים עשרה. 'שמר'לה! אתה רוצה ללכת לחיידר?', 'יודאי', קפץ הילד ממיטתו מאושר. הוא התלבש ולבש את הסוודר: 'אמא, איפה המעיל?'

עונה לו אמא: "את המעיל והמגפיים אני אלבש, ואותך, שמר'לה, אעטוף בשמיכה, אקח אותך על הגב, ואביא אותך לבית המדרש עם שני סנדוויציים, לארוחת בוקר ולארוחת צהריים, בשש בערב אאסוף אותך חזרה מהחיידר". מספר הרב מפוניבז'.

"המרחק הרגיל היה שבע דקות של הליכה מהבית לבית המדרש, ואמא הלכה את הדרך הזו עשרים וחמש דקות בשלג. בחוץ לא היתה נפש חיה. וכך היא הולכת בקור, וכדי שלא תחליק הלכה לאט לאט, כששמריהו על גבה. 'שמר'לה, תלמד בהתמדה, מסרתי את נפשי להביא אותך היום, אני רוצה שתלמד היטב! אמרה, והשאירה לו את שני הסנדוויציים. נשקה על מצחו וחזרה עם השמיכה הביתה.

"השעה שש וחצי. אמא העירה את זאבי. 'זאבי המתוק, רוצה ללכת לחיידר?', 'יודאי אמא! יצאתי בהגרלה?', 'לא', עונה לו אמא, 'אני יצאתי

יחיא מסעוד בן סעיד מרחבי ז"ל
אברהם בן חנום מוסאי ז"ל
חיים בן חנה ושלום מרחבי ז"ל
תמר בת ברכה דרחי ע"ה

שלום בן מרגלית צברי ז"ל
רות בת רחל פדילה ע"ה
אסנת בת מאיר אזולאי ע"ה
חיים בן שרה עטיה ז"ל

הראל בן תמר אברהם ז"ל
יעקב בן עיישה ז'אנו ז"ל
שרה בכורה בת רחל ז"ל ע"ה גלעדי
עמרם בן יוכבד ע"ה מגבורה

ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאויה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
יחיא בן טלאת ז"ל

בהגרלה. אמא מקבלת את המגפיים. עכשיו עשתה הובלה מספר שתיים. הביאה את זאבי לחייר.

שבע בבוקר. אמא מעירה אותי: יוסלה, אתה רוצה ללכת לחיידר? וודאי, קפצתי. לבשתי את הבגדים, אמא עטפה אותי בשמיכה חמה, לקחה אותי על הגב. ברחוב לא היתה נפש חיה. ואמא, עם המשא הכבד על הגב, ורקדת ושרה, מודה לבורא עולם: 'אשרי שזכיתי, ששלושת ילדיי לומדים בחיידר בהתמדה'.

הייתי ילד, התרגשתי, קפצתי על הגב של אמא, וצעקתי לה לתוך האוזן העטופה בצעיף: "מאמא, את סוחבת אותנו היום, שנלמד תורה, כשאהיה גדול, אני אסחב הרבה בחורים לבית המדרש, שיבואו ללמוד תורה".

"ואם היום", סיים הרב מפונינוב את דבריו, "אני מוסר את נפשי והולך להקים הכל מההתחלה, זה לא בזכות ראש הישיבה שלי, גם לא בזכות המשגיח שלי, אלא בזכות אמא, שהחזירה בנו את אהבת התורה".

יש לציין שעל פי הידוע אמו של הרב חלתה בדלקת ריאות הריפה מחמת ההליכה והשהייה המרובה בשלג ובכפור. ואף על פי כן מסרה נפש כדי שבניה יגדלו בתורה.

הרב שושן סיים באמרו, "לאף אחד אין מושג איזה ילדים גדלים בביתו, איזה 'פונביוז' ער-רב' עתידו יש לו בבית. ועם מסירות נפש של אם בישראל, ועם דמעות כמו שיש רק לאמא יהודיה, ב"ה תזכה לראות את בניה תלמידי חכמים..."

שבירת רגל על מה ולמה?

"איש מזרעך אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו" (כא, יז)

יש לחקור בטעם הפסול של כהן בעל מום לעבודה, האם הוא ענין חיצוני, שהכהן צריך להיות תם ושלם כדי שרואיו יושפעו ממעשיו ויעשו תשובה בעת הבאת קרבנותיהם, או שמא הוא פסול בעצם, כי מומי הגוף הם תולדת מומי הנפש, ומי שנפשו פגומה אינו ראוי לעבודה.

והחינוך (מצוה רע"ה) ביאר כצד א', "משרשי המצוה, לפי שרוב פעולות בני אדם רצויות אל לב רואיהם לפי חשיבות עושיהן, כי בהיות האדם חשוב פמראהו ימצא חן ושכל טוב בכל אשר יעשה בעיני כל רואיו, ואם יהיה פחות בצורתו ומשונה באיבריו, אף אם ישר הוא בדרכיו לא יאווה פעולותיו כל כך אל לב רואיו. לכן ראוי להיות השליח שהכפרה תלויה עליו איש יפה תואר ויפה מראה ונאה בכל דרכיו, למען יתפשו מחשבות בני איש אחריו". וכעין זה כתב הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פמ"ה).

אך האור החיים הקד' (דברים ד, ד) כתב כצד ב', "מום שבגוף יגיד על פגם הנפש, כי אין מום שאין דמיונו בנפש, ואשר על כן פסלו ה' לבעל מום מעל המזבח". וציין למקור הדברים בזוהר הקד' בפרשתנו, שמום גופני מעיד על קלקול בנפש, מחמת חוסר אמונה או רוע המעשים. [וכן מובא בתנא דבי אליהו (זוטא פכ"ג), ששאל הקיסר את ר' יהושע מדוע יש תינוקות שנולדים חרשים אילמים סומים וחיגרים, והשיב לו שהקב"ה יודע שמעשיו יהיו רעים ולכן בורא כן].

וכעין זה פירש המשך חכמה (כאן), שהיות וענין הקרבנות הוא חוק בלי טעם, ואין לשכל השגה בשרש הדבר, לכך יתכן שיהיה כהן שיקריב קרבנות אך בלבבו יהא תוהה בדבר ויכפור בו או שיסתפק בענינו, וכדי למנוע ממנו לעבוד עשה ה' בעל מום משעת יצירתו [ואמנם אין זה אומר שכל הכהנים בעלי המומים הינם כופרים בקרבנות, כי בודאי יש בהם צדיקים וכשרים שנעשו בעלי מומים בגזירת השי"ת מטעם הכמוס עמו].

ב. והנה גם מום שאינו בתולדה אלא שנתהווה בכהן מחמת סיבות שונות פוסלו. ולכאורה בשלמא לרמב"ם ולחינוך הדבר מובן, שכן פסול מום הוא מחמת השפעת מראהו החיצוני של הכהן על בעלי הקרבנות, אך לפי הדעה שמום מעיד על פגם בנפש, הרי כהן זה נולד ללא מום ובלא שום פגם בנפש, ומדוע יפסל עתה להקריב כשנולד בו מום זה.

אמנם כבר כתב הכלי יקר (כאן) שמום שנולד באדם שלא מלידתו הוא מחמת פגם במעשיו ונפגמה נפשו ולכן נפסל לעבודה. ואף הוסיף וחידש, שהקדמונים היו בקיאים בחכמת הפרצוף, וידעו להביט בפניו של האדם ולדעת במה פגם ולומר איזה מום עתיד להיוולד בו, ולכך ציזה הכתוב שאף כהן שעתה הוא תם ושלם אלא שניכר בפניו שפגם בחטא מסויים ועתיד להיוולד בו מום, כגון שנראה בפניו שהוא מקבל שוחד וסופו בא לידי עיורון, או שראו בו רגל גאוה שסופו לבוא לידי שבר רגל, שנפסל הוא על שם סופו ויש להרחיקו מן העבודה.

מדוע נתחדש בדורנו ניתוח להסרת משקפים?

"כל איש אשר בו מום מזרע אהרן לא יגש להקריב את אשי ה'" (כא, כא)

הנה מסופר על הגאון הריוג'צ'ובער רבי יוסף רוזין שאמר לבעל האור שמח רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק, שמחמת שלובש משקפיים פסול הוא לכהונה משום ריבוי בגדים ולא יוכל לעבוד בבית המקדש, ומיד רץ האור שמח לביתו לבדוק בפוסקים דין זה וישי כמה נידונים בזה: א. האם בגד מתכת נחשב בגד לענין זה. ב. מהו גודל הבגד בדין ייתור בגדים. ג. האם גם בבגד חול יש ייתור בגדים או רק בבגדי קודש (כגון שלבש ב' אבנטים). ד. האם משקפיים נחשבים כבגד, שהרי אין תכליתם לכסות עירום או להגן מחום וקור, אלא רק ככלי עזר לראיה ברורה. וראה בספר לכבוד ולתפארת מאת הרב י. הלפרין (ח"א עמ' צד) שהביא דברי הפוסקים בזה.

בנוסף לכך יש לדון במי שמרכיב משקפיים לענינו מחמת שראייתו לקויה שיתכן ונחשב הדבר כמום הפוסל מלשמש בעבודה. והרמב"ם (פ"ח מהל' ביה"מ ה"ו) מנה יא' מיני מומי עינים הפוסלים בכהונה, ומהם "מי שמקבץ ריסי עיניו ועוצמן מעט בשעה שהוא רוצה לדקדק בראיה", וקל וחומר שכהן שאינו רואה כלל אף על ידי צמצום עיניו אלא על ידי משקפיים שמום הוא ונפסל לעבודה. [אך בדיעבד עבודתו כשרה, שהרי כתב הרמב"ם (שם פ"ו ה"ו) שמום הפוסל באדם ובבהמה נחשב למום, ואם עבד עבודתו פסולה, אך המומים הפוסלים רק באדם אינם נחשבים למום, אלא פסול רק משום שאינו שוה בורעו של אהרן, ואם עבד לוקה ולא חילל עבודתו. ואת המום של קוצר ראייה כתב הרמב"ם רק באדם ולא בבהמה, ואם כן אין זה נחשב למום].

ומרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן נסתפק באילת השחר (כאן פס' יח') מהו שיעור חלישות הראיה ומאיוה מספר במשקפיים נחשב הדבר כראיה לקויה שנפסל מחמתה לעבוד [אך נקט שאין לעבוד עם משקפיים מחמת ייתור בגדים, ורק אם עובד בלי משקפיים יש נפקא מינה בשיעור חולשת ראייתו].

[ובחשוקי חמד (סנהדרין לו, ב) כתב, שאין לומר שכיום שרוב הציבור לובשים משקפיים אין זה נחשב למום, שהרי כתבו התוס' בבכורות (לו, א) שאף שהדרך שזקן עיניו נחלשות מחמת זקנה עדיין נחשב הדבר כמום].

מאידך גיסא כתב בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ד סימן לא) שלא מצינו בכהנים שיפסלו מחמת חולשת ראייתם. וכן דעת מרן הגרי"ש אלישיב (לכבוד ולתפארת עמ' צט), שחלישות ראייה אינה פוסלת בכהנים, ואין חילוק בין סוג מספר המשקפיים, כי בכל מקרה רואה טוב כשמתקרב לדבר [אלא שלמעשה אינו יכול לעבוד עם משקפיים מחמת ייתור בגדים].

ובדורנו רבים עוברים ניתוח להסרת משקפיים, ומסתבר שכהן שיעשה ניתוח כזה כשר לעבודה לכל הדעות שכן עתה רואה היטב [ואף אין חשש ייתור בגדים כיון שאינו זקוק עוד למשקפיים]. ויתכן שמשמים גלגלו המצאת ניתוח זה בדורנו, מפני שאנו קרובים לגאולה ולבנין בית המקדש, וכיון שכיום כהנים רבים לובשים משקפיים ויש בזה בעיה של מום וייתור בגדים, לכך ניתנה להם אפשרות להכשיר עצמם לעבודה [וכן לבכורות שלעתיד לבוא יהיו כהנים וישרתו במקדש, כמבואר באוה"ח בפר' ויחי (מט), (כח)].

מי ידאג לחיילים של מלך העולם?

דוקא עכשיו זה הזמן לסייע ל-70 משפחות אברכי הכוללים של מוסדות "דרכי תורה", שלומדים תורה בחירוף נפש מתוך הדחק ושומרים על העולם. אם יש בכך אהבת תורה ולומדיה סייע להם בעת דוחקם ותזכה לשפע רב ופרנסה טובה!!!

לתרומות וסיוע: 054-2637798 או 08-9452903

או בנדירים פלוס- "מוסדות דרכי תורה רחובות"

זמני שב"ק פרשת אמור

מנין פלג המנחה - 18:00.

מנחה ערב שבת מנין מרכזי - 19:05.

שחרית מנין נץ - 4:55 (קרבנות).

שחרית מנין מרכזי - 8:15 (קרבנות).

מנחה גדולה - 13:30.

מנחה מנין ב' - 18:00.

ערבית מוצ"ש - 20:00.

שרה כרמולה בת מעתוקה אלישע ע"ה
מורברי מרים בת סולטאנה כהן ע"ה
עובדיה בן אברהם גלעדי ז"ל